

12

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.</p>	<p>Megjelen hetenkint egyszer szombaton egy iven. Előfizetési ár egész évre 5 frt, félévre 2 frt 50 kr Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt, 200 szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő, Fűvészkert-utca 1080. sz.</p>
--	--	--

Előfizetési felhívás

a

„DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP”

6-ik évi folyamára.

Az előfizetési díj egész évre 5 frt, fél évre 2 frt 50 kr. Az előfizetési díjakat Elek Lajos főiskolai tanárhoz, Fűvészkert-utca 1080. sz. a. kérjük küldetni.

A jövő évi folyamban az a d a l é k o k közlését egyházunk újabb történetéből vesszük; egyháztörténelmünknek egy eddig még kevésbé ismert és teljesen föl nem derített lapját igyekszünk a kezünk alatt levő adatokból némileg megvilágítani, hogy t. i. az 1855. évben Bécsbe felhívott bizalmi férfiak mit tettek, miként teljesítették egyházuk iránti kötelességeiket.

Ajánljuk lapunkat a protestáns olvasó közönség becses figyelmébe; a pártfogolás mérvétől függ, hogy lapunk mily terjedelemben ölelheti föl teendőit és működhetik kisebb vagy nagyobb sikerrel.

Bóldog új évet! Isten áldó kegyelme nyugodjék egyházunkon.

Debreczen, 1886. jan. 2.

Tóth Sámuel,
felelős szerkesztő.

Csiky Lajos, Géresi Kálmán,
szerkesztőtársak.

Öröm és aggodalom.

Mily különböző érzelmek és gondolatok között veszünk búcsút az ó-esztendőről.

Egyik, kinek élethajója nem hányatott a zord és durva szelek által, hanem csendesen és nyugodtan vitorlázott át minden bajon és nehézségen: bóldog évei közé fölírva mond búcsút az ó-esztendőnek.

Másik, ki erős megpróbáltatásnak volt kitétetve, csapások és szerencsétlenségek sujtolták, vagy a ki minden igyekezete, nemes szándéka mellett is a nehéz meglátogatások és az emberek szeszélyei nem ritkán azok fondorlatai következtében gyakori hajótörést szenvedett, legtisztább célzatai félreértés és gyanúsításokkal sujtattak: fájó lélekkel, csaknem megtört szívvel gondol vissza a lefolyt esztendő napjaira.

Ha már egyesek életkörülményeiből kiindulva oly különböző lehet a lefolyt esztendőnek értéke: mennyivel inkább még különbözőbb lesz annak jelentősége, ha a lefolyt események öszhatása alatt, a különböző gondolkozású és észjárású emberek mérlegelik annak befolyását hazánkra vagy épen egyházunkra.

Találkozni fogunk bizonyára emberekkel, kik határozottan merik állítani, hogy egyházi életünk mezején nagyobb volt a csillámok után való futkározás, mint az igazi prot. egyház alkotmányi elvekhez való ragaszkodás; többen voltak, kik inkább szerettek a hatalom fényén sütkölni, mint őszinte ref. jellemhez illetőleg, az igazságot nyíltan kimondani s elvűséggel az egyház bajait orvosolni törekedtek volna. Mások ellenben épen ellenkezőleg itélik a dolgok fejlődését, haladtunk azt mondják minden téren és így egyházunk életében is, az emelkedés, javulás kétségtelenül kimutatható.

Mert ime a helyett, hogy az egyháznak a folytonos vallássérelmi ügyekkel kellett volna foglalkoznia, melyek vették igénybe a múlt és jelen században is még az egyházi gyűlések idejének legnagyobb részét:

az alkotmányos magyar állam védszárnyai alatt nyugodtan fordithatta erejét és idejét a belerősítésre, a valódi egyházi élet tökélyesbitésére és szilárdítására.

Rámutatnak egész önérzettel arra is, hogy a legutóbbi zsinat ideje óta ev. ref. egyházunkban, nagyobb rend és öntudatoság ismerhető fel egyházunk fejlődésében, inkább érezi az ezelőtt szédarabolva volt 5 egyházkerület, az együve tartozás felemelő tudatát, mely a munkásságnak és külrehatásnak is biztosabb és épen nem exclusio irányt jelöl ki; rámutatnak különösen azon erőre, mely az egyházas buzgóságnak oly biztos mutatója; hogy mit teremthet meg és hozhat létre az egyesülés erős tudata és felemelő gondolata; az országos közalap jótékonyosságát messzekiható áldásait értem. Hiszen a lefolyt 2 év alatt mily jelentékeny segélyben részesültek ezen alapból az egyházkerületek:

	egyháza,	lelkészei
Tiszántuli kerület	20,660 frt.	13,160 frt.
Erdélyi	21,700 "	7955 "
Dunamelléki	8990 "	2620 "
Tiszáninneni	11,300 "	6310 "
Dunántuli	14,000 "	1880 "
	<u>76,650 frt.</u>	<u>31,925 frt.</u>

A két összeg összesen: 108,575 frt,
 ehhez jö még a missio czélokra kiadatott 980 "
 Tehát az egész összeg: 109,555 frt.

Az ev. ref. egyház hivei ily jelentékeny és szép összeggel járultak a keresztyéni erény a segélyezés nemes munkájához. Ezenkívül a két évről a befolyt jövedelemnek 25%-ka már állandó tőkét képvisel és az is haladja az 50 ezer forintot.

Bizonyára haladásnak fogják azt is igen sokan jelezni, hogy hazánkban, melyet némelyek regnum marianumnak szerettek a multban nevezni, az oly sok ideig csak türt protestáns hitfelekezetnek egyházi fejei részben, a felsőházban foglalnak már helyet; mintegy tanujelül annak, hogy a vallásfelekezetek közötti egyenlőség szép eszméje mindinkább megvalósulásnak néz eléje.

Tiszántuli.

(Vége következik.)

Nem kathedra cserét . . . nagyobb lelki gondozást!

Semmiről sem olvashatni több panaszt és aggodalmat, mint a nép egyháziatlanságáról, erkölcsi sülyedéséről, üres templomokról s más eféle szomorú jelekről. Én soha sem ijedtem meg e panaszoktól, mert hiszem, hogy e tekintetben mindig voltak fogyatkozások, sőt ezután is lesznek; de voltak és lesznek mindig vigyázók, lelkes és nemes órállók,

kiknek önfeláldozó buzgólkodásuk megakadályozza, hogy a fogyatkozásokból lényeges nagy bajok fejlődjenek. A panasz és aggodalom tehát nem jelent egyebet, mint azt, hogy a kérdéssel foglalkozók az ügy nagyfontosságának életelevení érzetétől vannak áthatva. Eme tárgynak, a nép vallásos erkölcsi élete birálásának, a mutatkozó kórtünetek orvoslása feletti eszmecsereknek, folyvást napirenden kell lenni; így, habár helyenként találkozunk is szomorú dolgokkal, nagy veszedelemtől soha se félhetünk, mert a vigyázók mindig megtalálják a baj orvosságát.

Hogy a nevezett téren kisebb-nagyobb bajokkal most is találkozhatni, az tagadhatatlan, de szerencsére most is ébren vannak az órállók, a baj orvoslására serkentenek s egyuttal, nemes érdeklődésből származott eszméiket gyógy-szerűl ajánlják.

E lap mult évi 49-ik számában látott napvilágot egy eszme, mely csakhamar viszhangra is talált, megvagyok győződve, hogy igazi buzgóságból származott az, de ítéletem szerint oly naiv és oly élehetetlen, miszerént alig vehető komolyan figyelembe. Félreértés és megbotránkozás kerülése czéljából sietek kijelenteni, hogy nem általában az egész szép cikkről, csak arról az egy eszméről, — melynek kedvéért az egész iratott — a „kathedra csere“ eszméjéről mondom ezt. Készséggel fogadom el Luther szép szavait a szó hatalmáról, szilárd meggyőződéssel hangsúlyozom az igehirdetésnek nagyfontosságát, sőt az egyháziasság és erkölcsiség terjesztésének, fejlesztésének munkájában „conditio sine qua non“-ként tartom azt és épen azért, mert az igehirdetést ily erős eszköznek, magát a hirdetőt — az evangéliumi igazságok százezreit — oly hathatós erőnek tartom és tekintem, azért nevezem naivnak azt az eszmét, mely e hatalmas erőnek az Istenigéjének kelendőségét, az igehirdetés dicső és fenséges munkájának érdekelttségét személy változtatástól feltételezi, vagy az igehirdető személyének változtatásával ezt a kelendőséget és érdekelttséget fokozhatni véli! Én úgy vagyok meggyőződve, hogy az ige élő és ható ereje önmagában van, nem a szónok személye, vagy a szónokló személyének ujdonsága, hanem a hirdető igében rejülő isteni igazság ereje tör rést a kemény szíveken és hat el a velőknek megoszlásáig; a kebel önként éhezi és szomjuhozza az ige igazságát, mint lelki táplálékát és ha nem így van, ha valaki önként nem áhitja azt, ha egyébkor nem jut eszébe a lelki táplálék, csak ha egy idegen szónok jelenléte híreszteltetik, várhatunk e ilyen esetben óhajtott eredményt, sikerül-e a czél, az erkölcs javítása, a közönyösség jégkergének megtörése? Én azt mondom, hogy nem; meglehet az ujság vágy, az egyház és vallás iránt hidegeket egykét alkalommal becsalogatja az ige hallgatására, de mint jöttek, üres szívvel távoznak azok onnan el, legfeljebb megbírálják az idegen szónok kül tulajdonságait, hangját, öltözetét stb. párhuzamot vonnak saját egyházi szolgálójuk és az idegen között s egyik vagy másik kárhóztatásával, gunyolásával távoznak s a javulás felől nyugodtan hallgatnak.

A mellett, hogy a „kathedra csere“ a czél érdekében — szerintem — semmi jót nem eredményezne, egyik-másik szolgatárs életét, nyugalmit megkeserítené, megzavarhatná, mert nagyon könnyű elhinni, hogy az egy vagy más okból elégedetlenek, a háborúságra igyekezők — milyenek pedig mindenütt találkoznak — az idegen szónok előnyeinek saját

lelkészök tekintélyét, népszerűségét igyekezzenek megsemmisíteni; továbbá, ha egyes gyülekezetek egy részének egyik, más részének másik vándor szónok tetszenék meg, nem lehetetlen, hogy ezt mondanák: én addig nem megyek templomba, míg ez és ez ismét ide nem jön, mert „én Pál vagyok, én meg Apollósé, én meg Kéfásé, (s meglehet csak kevesen mondanák) én meg a Krisztusé” s ez esetben predikálhatná aztán szegény helybeli lelkipásztor éveken át, hogy „vajon részekre van-e szakgatva a Krisztus! vajon Pál feszítettette-e meg éretetek, vagy a Pál! nevére keresztelkedtetek-e meg? — nem érne az semmit, a háborúság és versengés megemészténé előbbi idők építményeit, jó eredményeit is.

Rövidség okáért több, egyéb érvet mellőzve, én azt mondom, hagyjuk, végképen hagyjuk aludni azt az eszmét, ne menjünk mi egymás egyházába predikálni, legszigorubb vigyázatunk mellett, akarunk ellenére is egymásnak keresettségét, a gyülekezetekben háborúságot és rombolást csinálni, hiszen a gyülekezeteknek vagyon Mózesök és prófétáik, hallgassák azokat, ha azokra nem hallgatnak és azoknak nem hisznek, annak sem hinnének, ha valaki — Hadháztól vagy Debreczenből, vagy éppen — a halottak közül menne is hozzájuk! Én nem hívok Létára senkit, de magam se megyek sehova predikálni, hanem dolgozzék más is, dolgozom én is, kiki a maga otthonában amaz apostoli szóra hallgatván: viseljete gondot magatokról és az egész nyájáról, melyben a Szentlélek titeket vigyázókká tett az Isten anyaszentegyházának legeltetésére.

Nem kathedra cserét, nagyobb lelki gondozást! az az a lelkipásztori gondviselés terén siessünk kifejtetni nagyobb, odaadóbb munkásságot, nem a kathedra-cserélés komikus eszméjétől, hanem emettől, a hív gondviseléstől várjuk a fogyatkozások és káros állapotok megszűnését.

Az igehirdető, nem ok nélkül viseli a pásztor nevet, szép és magasztos jelentősége van e nevezetnek s ugyanily kötelességek járnak vele. Mint a pásztor ismeri nyáját, ismernie kell, hogy megőrizhesse, úgy a lelkipásztor is — a lehetőségig — ösmerni tartozik gyülekezetét, nem csak névszerint vagy kinézésből, hanem a mennyire lehet, köz- és magán viszonyaikban, magukviselésében, körülményeikben is. Az ismeretség sok jónak alapja, ezen mint biztos uton lehet kifejtetni és gyakorolni a szeretet és feddőzés által a javítás munkáját. Az ige fegyverével a szószéken általánosságban inthetünk, javíthatunk, de a lelkipásztori gondviselés terén, kellő prudentiával külön-külön figyelmeztethetünk kit-kit a maga hibájára, gyengeségére s tapasztalásból tudhatjuk, hogy a lelkipásztor szájából egy szó a maga helyén és idejében a legszebb eredményt hozhatja meg. Jó hatása van a népre már magában annak is, ha látja, hogy lelkipásztora ösmerni nemcsak őt magát, hanem helyzetét, körülményeit is, csudálkozással tiszteli őt, ha maga helyén alkalmazott figyelmeztetéssel, ügyes célzással sejtetni tudja a különböző erkölcsi hibában lélegzőkkel, hogy hibáikról, bűneikről neki tudomása van. Véleményem szerint minél gyakrabban érülködünk hiveinkkel, annál többet nyerünk szeretetben, bizalomban, sőt ő reájok

nézve erkölcsi tekintetben is; az érülködés, természetesen keresetlen, tisztességes tartozik lenni, sohasem a tekintély rovására, hanem előnyére, mert a ki tekintélyt veszítve neveltségessé lett, az maradjon szobájában inkább, az ő szellemi fölénye elveszett. Mindenkivel hozzá méltóan kell a lelkipásztornak beszélni és társalkodni, erélyesen és bátran támadni a megátalkodottat, szelid szeretettel övezni a jót, kellő kiméletes feddésel, intéssel a javíthatót s a ki így jár el, jó munkájának kedves gyümölcsét élvezni fogja majd.

Az ilyen gondozást mindenütt gyakorolhatjuk, hivatalos és magán helyeken, mulatságokban és szomorú alkalmaknál, bármely társalkodásunk lehet olyan, melyről hiveink tanulhatnak, erkölcsileg épülhetnek. A ki így forgolódik már hivei között, bajokkal, nehézségekkel mindemellett is fog találkozni, de biztosabb várakozással nézhet a siker elé bármely ügy kivitelénél s vallásos erkölcsi élet terén is szebb eredményt mutathat fel, mint az, a ki a lelkipásztori gondviselés terén keveset, vagy éppen semmit sem tett.

Mások, tapasztaltabb életférfiak kétségkívül jobban tudják énnám mindezeket, nem is egyebek tanítására, hanem csak amaz eszme hatása alatt, arra szánt feleletül irtam én e sorokat, ismételten hangsúlyozva azt, hogy nem holmi üres és ideig való parádékkal, hanem hív és jó pásztorok az Isten igéjének hathatós fegyverével s a gyakorlati lelkipásztorkodás mezején kifejtett munkásságukkal virágoztatták az egyházi életet és erkölcsiséget s ezekkel fogják azt virágoztatni ezután is minden időknél végéig.

Marjai Péter.

Egy kórtünet több helyt, kisebb egyházközségeinkben.

Rövid pár hónap alatt vettük az ujkenyér zsenegjét, az ujbór poharát; és most — Urunk születésének emlék-ünnepén az ő halálának emlékjegyeit ismét feltettük a szent asztalra. Vegyük, hogy a jóból nem árt minél gyakrabban. Hanem, hogy ha én ez utóbbi alkalommal így hirdetem volna a szent vendégséget — a mint az helyenként, fájdalom, következni is fog: — jelentem a hiveknek, hogy a ránk jövő ünnep első napján itt e szent háztan az urvacsorája ki fog szolgáltatni; melynek végeztével a parochián a maradékokból presbiteriális lakoma tartatik: — nemde megbotránkoznék csupa hallattára is minden jobb érzés?

Példának okáért ide jegyzek egy párt a praxisból, amelyeket vándorlásom idején practizáltam.

Az ujbór poharát adtam a hiveknek pár évvel ezelőtt egyik kis egyházban, amikor és ahol a vendégsereg csupán nyolcz vagy kilencz férfi tagot számlált a szent asztalnál; közöttük hatan az egyházi előljáróságot képviselték. Nagyon természetes, hogy nem is nagy hiba esett a tizennégy literes korsónak, melyet ez alkalomra rendesen megtölteni szokás. A maradékot aztán az érdemes előljáróság beszállította a parochiára s szokás szerint azonnal el is fogyasztotta.

Köznapunk nagy részben megtartja még ma is azon kegyeletes szokást, hogy éhgyomorral járul az urasztalához. Természetes, hogy mohó étvágygyal lát aztán déltájban a maradékok fogyasztásához és hogy a szentelt bor is kétszeresen hat s megtörténik, — amint magam is tapasztaltam, — hogy annak éppen nem megszentelő ereje vezérli nyelvét, —

majd lépteit hazafelé — közvetlenül az urvacsorája után az abban részesült egyéneknek.

Nemde practicusabb az a másik elöljáróság, mely a szent asztalon összegyűlt fillérekéből keserűt hozat elibe, hogy a kenyér után jól essék a bor?

De még ennél is sokkal épületesebb szokást ismerek egy harmadik árkában az ur szállójének.

Ott a buzgó elöljáróság idején bevásárol egy hordó bort, urasztalához való előkészület gyanánt. Ennek eszten-deig kell eltartani.

Már annyi-amennyi, akármennyi legyen is aztán a maradék, összegyűl annak elfogyasztására mindig teljes számban a presbyterium, mégpedig nem éhgyomorral, hanem ebédután, tehát amikor már ágya is van. És ha kevés a szentelt maradék, hát megfejelik a hordóból, mert már ez náluk így szokás!

Lám az első keresztyének szeretetvendégségéhez nem kellett a közös erszényt megnyitni, hanem a gazdagok nyújtották önként és készséggel a szükséges étel és ital neműeket. És a maradékokat szegényebb testvéreik közt osztották ki; hogy legalább kevés időre feledtessék a szegénység nélkülözéseit azokkal, kik velök együtt ugyanazon egy Atyának gyermekei, egy Krisztusnak megváltottai és egy idvességnek örökösei.

„A melyek régen megirattak: a mi tanulságunkra irattak meg.“

Idővel azonban az egyszerűségében is oly mély jelentőségű szeretetvendégsége, talán az alkalom gyakorisága — s e mellett a telhetetlenség mohó kapzsisága miatt elveszté eredeti jelentőségét s a Krisztus jelenlétét nélkülöző lakmározássá, versengéseket szülő dorbézolássá fajult el.

Ezek is „a mi tanulságunkra irattak meg!“

És mi, a vérrel pecsételt szent hagyománynak őriző pásztorai, kik az evangéliomi hűség zászlaja alá esküdünk fel?

Az elfajult szokást jelenlétünkkel törvényesítjük!

A törvényesített visszaélést részvételünkkel szentesítjük!

Balogh Sándor,
segédlelkész.

Egyháztörténelmi töredék.

*A Bécsbe fölhívott és megjelent bizalmi férfiak tanácskozásai
1855. máj. 17. — jun. 20-ig.*

I.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerületnek 1855. évi éprilisi közgyűlésében Elnök Szoboszlai Pap István superintendens előterjesztette, hogy csász. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Gróf Thun Leóttól Bécsből ápril 14-én 1430. sz. alatt azon parancsolatot vette, miszerint a magyarországi evangélicusok egyházi ügyei feletti előleges tanácskozásra Bécsben azon évi május 17-én jelenjen meg és magát személyesen jelentse be. Ennek folytán a superintendens előadván, hogy ugy a magas parancs iránti tiszteletből, mint a reánk nézve oly nagy fontosságú ügynek szent érdekében, a felszólításnak hódolva, engedni köteletségének tartja; s e czélból a közelebbi napokban hacsak legyőzhetlen akadály által gátolva nem le-

end, elindulni szándékozik: ezen tekintetből fölkéri a közgyűlést, hogy a folyamatban levő ügyeknek távolléte alatti miképvezetéséről tegyen most intézkedést.

Az egyházkerület bizalommal és jobb jövőbe vetett édes reménnyel értesül superintendensének e tanácskozásra lett meghívásáról és jókívánatokkal bocsátja el nagy utára, áldást kívánván hasznos működésére; addig a folyamatba levő ügyek vezetésével megbizza egyházkerületi aljegyző Nagy József debr. lelkészt. (Tiszántuli egyházkerület 1855. ápr. jegyzőkönyv 34. sz.)

Hogy ezen tanácskozásra meghívott bizalmi férfiak ott fen Bécsben minő nyilatkozatokat tettek, minő tanácsokat adtak a velük érültközött vallás- és közoktatásügyi miniszternek és miniszteri osztálytanácsosnak Zimmermannak, arról mély hallgatás volt, sőt a mint kétségtelen, utásítva is lettek, hogy e tanácskozásokról nyilvánosan és hivatalos körben semmit ne szóljanak.

Ezen bizalmi férfiak értekezletéről annak vezére Szoboszlai Pap István tiszántuli superintendens, 1855. aug. 8-án az egyházkerületi közgyűlés színe előtt csak ennyit jelentett (jegyzőkönyv 25. sz.) „a magas felhívó parancs értelmében máj. 17-én Bécsben megjelenén, magát cultus és közoktatási miniszter urnál jelentette; majd a nevezett naptól jun. 20-ig több meghívott társaival 22 ülésben munkálkodott és jun. 24-én haza érkezett. Ott létének, ottani munkálkodásának eredménye a magas miniszterium kegyes hajlamától függvén, most kijelenthetőnek annyit lát, hogy az 1790—1. törvény 4-ik §-ára vonatkozólag, a magas miniszterium által szerkesztendő törvényjavaslat, a mindkét hitvallású evangélicusoknak ő fel-sége által is parancsolt, majdan kihallgattatása tekintetéből reménye szerint rövid idő alatt le s zét fog küldetni, mi ha megtörténend és hozzá megérkezendik, a hiedelme szerint abban kijelölve is leendő uton a szükséges intézkedéseket, utasításokat megtenni el nem mulasztandja. Most még egyfelől, hogy ezt teheté, magát ebben boldognak vallván, másfelől, hogy felekezeti ügyében, több társaival tett munkálatait Isten felekezete javára kívánt áldással koronázza; és ha ő talán Isten ugy akarandván — e fáradozásoknak gyümölcsöt meg nem láthatná is, felekezete békességben azt mind az időknek végéig élvezhesse — buzgóan nyilvánítá.“ A minden jelenvöltak lelkét meghatott elnöki előadásra, Balogh Péter esperes válaszolt, meleg köszönetet mondván a Bécsben tartott conferentián tanusított csüggedetlen fáradozásaiért; óhajtván, hogy az elkezdett munkálatok gyümölcsét még sok éven keresztül élvezhesse.

Hivatalosan tehát mi itt Tiszántul ennyit tudunk ezen bécsi értekezletről.

De meg kell jegyezmem, hogy előbb az egyházkerületi gyűlést megelőzőtt előértekezleten, aug. 7-én kissé bővebben kiterjeszkedett ezen bécsi tanácskozásra és annak tárgyaira, a sirjához oly közel állott ősz superintendens, a mint azt jegyzeteiből és naplójából tudhatjuk. Mintha érezte volna, hogy a mi idő reá nézve hátra vagy on, igen rövid: lelkének és szívének teljességéből a következő megható szavakat intézte az inkább bizalmas jellegű értekezlet tagjaihoz:

„Tudom feszült figyelemmel várja mindkét felekezet a közhírré lett magas intézkedés eredményét.

Igy várja tőlem is a jelentést közgyűlésünk.

Mult áprilisi gyűlésünk 34-ik száma alatt, előmutatván a miniszteri magas leiratot: méltóztattak abból az akkor jelen-

váltak megérteni — de körlevél útján mások is — miniszter ur ő excellentiájának azon intézkedését, miszerint:

Felső urunk parancsa folytán az 1790—1-ki XXVI-ik t. cz. 4-ik §-ának azon feladata — eum stabilire Ordinem — teljesedésbe vételére egy törvényjavaslat lévén az Evangelicusok elé terjesztendő: Ő excellentiája némelyeket előlegesen kihallgatni kíván, hogy magát informáltassa.

Engem is megtisztelt magas bizalmával. Áprilisi közgyűlésünk hálás örömmel fogadta ezt. Szücs urat rábirta, felmentelemtől intézkedett.

Én május 8-án indultam. 17-én magamat — a többiekkel együtt bejelentettem, hódolati tisztelettel.

Ő excellentiája kijelentette, hogy egy — még akkor csupán csak a bizalmi férfiak számára lithographirozott törvényjavaslat fog átadatni.

Azt kívánja, hogy tartózkodatlan szabadsággal nyilatkozzunk.

De azt is hozzátette, hogy míg az eredmény majd maga útján le nem jöved, addig ki ne menjünk közülünk, a mi ott történik s ezt discrétiónkra és így becsületünkre bizza. Természetes dolog.

Méltóztassanak tehát megengedni, ha én itt részletes előterjesztéssel most elő nem állhatok.

Elég legyen most — azt is csak itt közöttünk — a már eddig mondottakon kívül, még csak a következőket jelentenem ki:

1) Ő excellentiája magas előadására én kijelenttem magam részéről, — mit azonban a többiek is mind elfogadtak — hogy esedezem, nyilvánítandó véleményemet — véleményünket — csak magán vélemény gyanánt tekinteni, nem pedig úgy, mint hitrokonainkét.

Ezt meg is ígérte.

2) Miniszteri biztost nevezett ki, a ki közöttünk elnököljön s véleményeinket följegyezze. Egyenesen is akár szóval, akár írásban nyilatkozhatunk előtte.

3) Huszonkét gyűlésben tárgyalatott a törvényjavaslat. Mindenki megmondta nézetét, véleményét.

4) Utolsó ülésben ő excellentiája előtt, a főpontokra nézve előadattak ezek summásan. Kiemeltettek azok, melyekre nézve egy értelem létesült.

5) Ugyanakkor kimondatott, hogy az elkészítendő törvényjavaslat minél előbb — a körülményekhez képest — szét fog küldetni a superintendentiákra, hogy véleményeiket nyilvánítsák.

Ennyi az, mit ezennel jelentenem lehet. Majd közgyűlésileg csak annyit fogok jelenteni s jegyzőkönyvbe csak annyi mehetend:

„Mikép én a magas parancsnak engedve Bécsben megjelentem; az összehívott bizalmi férfiak tanácskozásában folytonosan részt vettem. Mint bizonyost annyit jelenthetek, hogy az 1790—1-ki XXVI-ik t. cz. 4-ik §-ára vonatkozó törvényjavaslat le és szét fog küldetni a mindkét hitfelekezeti superintendentiákhoz, nyilatkozatadás végett, hogy eképen az evangelicusok általánosan kihallgattassanak s nézeteiket nyilváníthatassák.“

„Mikép én várom s rövid idő alatt leérkezendőnek hiszem, a magas bocsátványt a törvényjavaslattal és ezeket ahhoz képest — a mint valószínűleg ki leszsz szabva — közzé tenni semmit nem késendem.“

Érzem én, hogy számadással tartozom. Örömet is fogok

számolni minden szavamról, mihelyt ennek ideje eljövend. — Ha addig időközben meghalnék: itt lesznek irataim. Tudni fogja tekintetes Szücs ur. Külön elvannak téve. Akkor azokat felolvastatni kérem.

Annyit köteles vagyok s bátorkodom kimondani, hogy — mindenkor szemem előtt tartva s minden napon kijelentve azt, mikép én állok legközelebb Isten ítélő székéhez, ezen érzelmeket hordozván keblemben — legszentebb meggyőződéseim szerint, a szerint is, mint az evangelicusok egyházi jogait kifejlődöttnek ösmerem, mindenben a szent iratokat, az űs-keresztény egyház szokásait, a reformáció fő és vezérelveit tartva szemem előtt; de szemem előtt tartva honunkbani helyzetünket és körülményeinket is: a mit hitfelekezetünk javára, erősbödésére, törvényadta jogainak fentartására, a rendezettségnek létesítésére, nevezetesen a synodalis és presbyterialis rendszernek — még pedig ennek legszélesebb terjedelmében — megörökítésére, gyűlés tartások és választások szabadságának biztosítására, hasznosnak és szükségesnek láttam: mind azt — valóban tartózkodatlan szabadsággal — előadtam; nemcsak a fődologra nézve, előadott véleményeimet írásba is foglaltam s benyújtottam (mert ezt tőlem megvárták). Igenis, a mint említém, úgy adtam nyilatkozatomat. Talán tulságos is voltam, hamarabb is inkább ez voltam, mint tartózkodó, kívánataimban. De épen most láttam idejét ennek, most az egyedüli alkalmat.

Én mindig törvény embere voltam, a midőn és a mig törvények állottak.

Mikor a gyászos emlékü események minden törvényt megszüntettek, — még a miénket is — akkor én azt tekintetem törvénynek, a mi parancsoltatott s csak így láttam lehetnek azt, hogy a lehetőségig megtartassék részünkre a mi megtartandó. Ily eljárást követtem a nehéz időben. (Bár soha magamtól semmit nem tettem. Mindég megkérdeztem a körömben levőket minden nagyobb tárgyban. Mindég beszámoltam tetteimről közgyűléseink előtt s helybenhagyást nyertem stb.) Ily eljárást követtem folytonosan, nem hajtva a félreértésekre, gyanúsításokra. Hiszen én ezeket rég megszoktam. Szándékom tisztaságában, lelkemnek öntudatában, Istenben bizva szenvedni, az apostolként kevesen gondolva azzal, ha emberi itélettel ítéltetem, hiszen dicsekedésünk a mi lelkiismeretünk bizonyosága.

Mint előbb is már mindenkor megigazította tetteimet a kimenetel: hittem most is és hiszem, hogy úgy leszen.

Ilyen eljárást követtem tehát, nem mulasztva el esdeklés hangján az igazat megmondani.

A mint táguáltak körülményeink, már tavaj, ahoképest léptem fel.

Ostrom állapot megszüntetésével én szóltam. Most pedig én bátran tettem.

Mi lesz az eredmény? az nem tőlem függ; azt nem tudhatom. Azt majd a leérkezendő törvényjavaslat fogja megmutatni.

Előre szólnom tehát csak meggondolatlan vakmerőség lenne. Aggodalomra adni alkalmat, nincs okom. Ez bűn lenne: mert hiszen csak jóakarattal nyilvánítását láttam, tapasztaltam és érttettem.

De másfelől reményt nyujtanom, ismét vakmerő elbizakodottság lenne, mert nem tudhatom, hogy üt ki a dolog. Csalakozhatnék a remény.

De ha ezek fent nem forognának is: nem szabad nekem saját véleményeim nyilvánításával megelőzni a nagy közönségnek s egyeseknek is véleményét. Tévedhettem én és tévedhe

tem; vagy többet mondtam kelletnél, vagy kevesebbet, vagy arra adnék okot, hogy valaki az én nézetemet fogadja el, holott pedig találhatna jobbat; vagy arra, hogy — a milyenek az emberek — csak azért is mást mondjanak.

Egyik, mint másik esetben, csak a szent ügy veszíthetne, veszítené.

Nékem tehát, úgy érzem, — még ha kötelességül nem volna is téve a hallgatás — hallgatást kell most követnem.

Majd eljön az idő, midőn e végre tartandó közgyűlésünkben — ha azt érem — ki mondhatom én is véleményemet.

Akkorra tartom fel ezt, hogy mindenről beszámoljak azon testületnek, melyhez tartozom. Ezt tenni akkor is és teljes részletességben tenni, el nem mulasztandom, vagy irataim: tenedik ezt.

Most ezzel berekesztem — mert csak ennyire terjeszthetem — előadásomat. Várjunk.

Azt az egyet nem lehet elhallgatnom: mikép meggyőződtem arról, hogy igen drága ránk nézve a jelen idő. Ezt elszalasztani, veszélyes lehetne szent ügyünkre nézve: mert változhatnak a körülmények, a személyek, a tényezők.

Istenhez könyörögjünk éjjel és nappal.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Könyvismertetés.

Győri Vilmos egyházi beszédei. Rendezte Radnai Rezső. I. kötet. Budapest. Kiadja Kókai Lajos. 1866. Ára 1 frt 80 kr.

Röviden volt már alkalmunk jelezni néhai Győri Vilmos, budapesti ágost. hitv. lelkésznek e posthumus művét. A rendező előszava szerint négy kötetre tervezték Gy. egyházi beszédeinek kiadását, melyet pártolás esetén még egy pótkötettel is kiegészíthetnek. Mint már jeleztük, 29 beszédet foglal magában e gyűjtemény s függelékben egy emlékbeszédet Deák Ferencz fölött s egy gyülekezetéből távozó lelkész bucsubeszédét.

A 29 beszéd az egyházi év menetét követi, advent első vasárnapjától a quinquagesimae, tehát a böjt első vasárnapját megelőző vasárnapig. Szerző nem ragaszkodott, a minthogy tudomásom szerint a magyarországi ágost. hitv. egyházban az nem is föltétlenül kötelező, az ugynevezett „szász-wittenbergi“ perikoparendszerhez, hanem többször abból vevén, máskor meg szabadon választotta textusait.

Rövidre foghatom e műről irható ismertetésemet. Ha a rendesen hosszabb textusokat magokba ölelő perikopák fölött irt egyházi beszédek rendesen abban a foyatkozásban szenvednek, hogy a szövegnek csak egyik, vagy másik részét ölelik fel, Gy. igen szépen kikerüli e veszélyt, mert ügyesen alakított dispositióival legtöbbször felöleli textusának minden egyes alkatrészét, vagy beszövi ezt tárgyalásába. Tiszta keresztyén szellem vonul át minden egyes beszédén s a keresetlenül egyszerű, nemesen népies irány kellemesen bilíncseli le az olvasót. Sokszor azt érezzük, hogy többet várhatnánk a költői lelkü irótól; néha nem elégít ki a tárgyalás, mert nem ad teljes egészet, de az egész könyvnek hatása alatt állva, fájdalomosan látjuk, mennyit vesztett protestáns egyházunk e kitűnő fia halálában, ki pedig erejének, működésének javát nem is az egyháznak szentelte s köszönetet kell mondanunk mindazoknak, kik lehetővé tet-

ték, hogy szellemi hagyatékában gazdagodjunk. A Sion fundamentomának erősítésére, Isten templomának építésére hivatvák e beszédek. Érdeklődéssel várjuk a következő köteteket.

Egyházi beszédek több francia szónok műveiből. Átdolgozta Hetesy Victor, drávafoki ref. lelkész. II. kötet. Budapest, 1885. Kiadja Kókai Lajos. Ára: 1 frt 20 kr.

Csak elkésve ismertethetjük a kezünk alatt levő művet. Késedelmünknek rajtunk kívül fekvő oka volt. Most sietünk jóvá tenni a mulasztást.

Lapunk mult évi folyamának nov. 15-iki folyamában ismertettük jelen vállalat első kötetét s főként azt kifogásolván, hogy némelyik beszédből csaknem teljesen hiányzik a specifice keresztyén elem, azon reményünknek adtunk kifejezést, hogy a következő kötetekben közlendő munkákat jobban megrostálja a tisztelt szerző ur.

Örömmel ismerjük be, hogy e 2-ik kötet sokkal erősebb keresztyéni alapon áll, mint a milyen az első állott. Ebben is van néhány, pusztán moralizáló beszéd, például mindjárt az I. sz. alatti, de általában az egész munkát a bibliai Krisztusban vetett hit, a keresztyénség nagy eszméinek tudatos keresztülvitele jellemzi.

Nyelvezete könnyen folyó, tiszta magyaros. Csak azt nem értjük, mire való a jó, magyar szavak után zárjelbe oda tenni azok latinos, vagy egészen latin kifejezését, fordítását, még pedig néha helytelenül is. Például: erkölcstana (morálja); alkudoznia (kapitulálnia); olvasztja le (redukálja); felebbezve (apellálva); ál-lemondás (resignatió); haladó (modern); hittérités (missió).

Szerző e beszédeket Bouvier, Dhombres, Gout, Monbrun, Paumier, Bersier, Stern, Brugniere, id. Coquerel után irta, e kötetben összesen 13-at. A mennyiben pedig mindenik beszédnek irányát ugyanazon sajátság jellemzi, kétségkívüli dolog, hogy azokat nem pusztán fordításban ültette át szerző irodalmunkba, hanem, mint a munka czimében is jelzi, átdolgozta őket.

Csiky Lajos.

K ü l f ö l d.

Németország. A berlini művészek közül 172 föliratot intézett Heinemann állami főügyészhez, mint a „Der Procesz Graef und die deutsche Kunst“ című röpirat szerzőjéhez, melyben a vita nyilvánosságára, valamint saját polgári és társadalmi állásukra való tekintetből, kötelességüknek tartják kijelenteni, hogy szerzővel teljesen egyetértenek, midőn Dr. Frenzel érvei ellen támad, ki „a művészek számára, szemben a moral követelményeivel, bizonyos tekintetben kivételes állást igényel.“ Fölríró művészek szívesen lemondanak afféle kevés tiszteletet adó kitüntetésről, s megvannak győződve, hogy sem a művészetnek, sem a művészeknek nem válik az karára, ha eleget tesz a jog- és erkölcsparancsolta követelményeknek. E fölirat következtében Graef tanár kilépett a berlini művészek egyletéből. A fölírók közt ott vannak Berlinnek nevesebb művészei, mint Menzel, Werner, v. Heyden, Thumann, Spangenberg, 324 közül összesen 172-en.

Franciaország. A nantesi edictum visszavonásának kétszázados emlékünnepe keserű emlékek közt, s lelkesülve ülték meg a francia református testvérek. Szám-talan irat s alkalmi könyv jelent meg ez alkalommal. A charentoni templomot, mely 1685. október havában romboltatott le, a jubileum maradandó s méltó emlékeül ez év alatt újra fölépítik. A református nép mindenütt a szószék köré sereglett, sok helyen katolikusok is jelentek meg fölös számmal. A genfiek üdvözlétei szószékről olvastatott föl több helyen. A francia protestantismus történetének megírására alakult egyesület ünnepi gyűlésén — október 22-én — Párisban a „Tempel de l'Oratoire“ helyiségében, Bersier, élénk jellemzéssel s megragadó hatással beszélt a nantesi edictum visszavonásának hatásáról. Az emlékünnepeken átvonuló alaphang ez volt: „az emberek gondoltak gonoszt, de az Ur gondolá azt jóra fordítani.“

A november 10-én összeült francia kamara elé, Yves Guyot — a szajnai kerület új követe — törvényjavaslatot készül terjeszteni, melyszerint a cultus budgetben jóváhagyott pénzüsszegek ezentul az egyes községek közt osztassanak ki, szabad elhatározására bizatván azoknak, hogy a kiutalt összeget cultus czélokra fordítják-e vagy nem. E törvényjavaslat czélja nem más, mint lépcsőül szolgálni, melyen a cultus budget teljes megszüntetésére lehet eljutni. Mihelyt az adózók többsége kijelenti, hogy egyházi czélokra nem fizet, azonnal törlendő az egész e nemű állami költségvetés.

Svájcz. A népeletre kiható fontosságu kérdésben döntött október 25-én a svájci nép, midőn 229,169 szóval, 157,035 ellen, az alkohol megadóztatására vonatkozó javaslatot elfogadta. A svájci nép nagy többsége tehát egész erélylyel lépett föl a pálinka élvezet káros következményei ellen, főlebbbecsülvén az országos érdeket egyesek hasznánál. A szövetségi alkotmány ez új törvény által változást szenved.

Olaszország. Torre-Pelliceben tartották a waldensek szeptember 7—12-ig ez évi zsinatjokat. Fő-főtárgy lett volna a szabad egyházzal való egyesülés, de kitünt, hogy a kölcsönösen kívánt egyesülés még ma azon kérdések közé tartozik, melyek a végelhatározásra megérve nincsenek.

Oroszország. Kiewben zsinatot készül tartani a dél-oroszországi püspökség, hogy szabályrendeletet alkosson az ott rohamosan hódító baptismus terjedése ellen.

A Pahlen gróf elnöklete alatt ülésező „Zsidó bizottság“ megkezdette működését. A Gurko-kormányzó tábornok elnöklete alatt Varsóban működő „Zsidó bizottság“, ama megbizást nyerte kormányától, hogy a lakosság zsidó részét, állása s foglalkozása kitüntetésével, számlálja meg.

A keleti tenger mellékén, a „Nat. Ztg.“ szerint, üldöztetéseket szenved a lutheranusok egyháza. Livlandban ez idő szerint nem kevesebb, mint tízennégy lutheranus lelkész ül a vádlottak padján, a görög orthodox hitvallásnak állítólagos megsértése miatt. Kurlandban két lelkész ellen adtak be hasonló vádat, s ha kimondják reájuk a bűnöst, az egyik valószínűleg Szibériába szállíttatik. A vádak többnyire jelentéktelen, vagy rosszakaratu koholmányon alapuló besugások s ferdítések; ilyenek alapján emeltetett a vádpanasz. Nehány ismeretes esetből világos,

hogy a vádolt lelkészek egyrésze egyszerűen arra intette hallgatóit, hogy maradjanak hívek hitvallásukhoz, s legfőlebb e hitvallás előnyeit fejtegette a görög orthodoxia sértegetése nélkül.

Az oroszországi lutheranus egyház — mely a Lengyel és Finnországi részekén kívül 2.670,000 lelket számlál — szorongatott helyzetben van. A nagyobbára óriási területeken szétszórva élő egyház, lépten-nyomon érzi a görög-keleti egyház s az állam szorító vaskarjait. A bénaságra kárhoztatott egyházi életet némileg eleveníti az a segélypénztár, melyet 1858-ban Ulmann püspök, György mecklenburgi herceg buzgó pártfogásával alapított. E közpénztárba immár csaknem egy millió rubel gyűjtetett. Föl is fér a segély a szegény protestánsokra, kiknek számát a görög-keleti propaganda már is nagyon megdézsmálta. Így például Oesel Mohn és Runó koronaszigeteken 50,000-ról 30,000-re szállott le a lutheranusok száma; Lithvániában a görög, római és zsidó befolyás csaknem kipusztítá a protestánsokat. A helyzet szülte bajok közt felhozhatók a következők: az olsnézi lelkésznek, midőn az archangeli kormányzóság területét beutazza, öt nyelven írott ének és imakönyvet kell használnia. A wolga mellett, 9 egyházkerületben 84,000 léleknek egyetlen lelkésze sincs. Szibériában, az irkutski kormányzóság óriási területén összesen 2 lutheranus lelkész végzi a teendőket. A wladivostocki 300 lelket számláló kis egyház Kamtsatkán, hat különböző nemzethez tartozik.

Oláhország. Egy október 29-én kelt bukaresti távirat szerint, 10—12 zsidó hírlapíró, a miért Románia és a román kormány ellen támadást intézett, a kormány rendeletére, kintasító parancsot kapott.

Amerika. Rio de Janeiróból jelentik, hogy a braziliai parlament viharos vita után elfogadta a rabszolgák föl-szabadítására vonatkozó törvényjavaslatot. E törvény szerint a rabszolgaság a császári államban 13 év alatt megszűnik. Ha azonban a haláleseteket, s a 60 éven felüli rabszolgák szabadon bocsátását számításba vesszük, akkor a rabszolgaság tényleges megszűnésének határideje még előbb is eljőhet. A 60 évet élt rabszolga azonnal szabadon bocsátandó; azonban az ilyenek, még három évig, előbbi gazdájuknál tartoznak dolgozni. Az állam szabott áron vásárolja meg a többi rabszolgát uraiktól, s e költségének fődözésére, évi vám és adójövedelmének egy részét fordítandja. A törvény alapeszméje lényegében ez.

t...

Különfélék.

Lapunk érdekében.

Ezen első számot a tiszántuli ev. ref. egyházkerület minden lelkipásztorára részére megküldöttük, tehát azoknak is, kik lapunkat nem járatják. Megküldöttük pedig oly czélból, hogy miután tervbe vettük, sőt meg is kezdtük már hazai és egyházi történelmünk legutóbbi abszolút hatalmi korszakából, az 1855. évi bécsi értekezlet ismertetését, melyet követni fognak autonomiánk érdekében a Bécsben járt küldöttségeknek ismertetése; miután

ezen időszakról még nyomtatott jegyzőkönyvek sem jelen-
tek meg az egyházkerületi gyűlésekről: legyen most
alkalma az egyes egyházközségeknek egyházközségi
levéltáraikat e nevezetes egyházi és sok tekintetben
hazai alkotmányunk fejlődésére is befolyással bíró moz-
zanatokról, biztos adatokkal kiegészíthetni, a hiányzó
hézagokat legalább némileg kipótolni.

Természetes, hogy a mely egyházközségek anyagi
erejét túlhaladja ily célból is e lapnak járatása: kérjük
egyszerűleg a lapot elolvasás után hozzánk visszajuttatni.

A mult évben folytatott adalékok közlését most egy
időre felfüggesztjük; bárha azokkal egészen nyomda alá
rendezve 1785. évig készen is vagyunk; majd intézkedjék
az egyházkerületi gyűlés azoknak kiadásáról, ha szüksé-
gét látja.

Ajánljuk ismételten lapunk érdekét és ügyét az
esperes és lelkipásztor urak figyelmébe!!

Szerkesztők.

Debreczeni főiskolánk tanárai, kegyeletes szép szoká-
sukhoz híven, ezen újév első délelőttjén is fölkeresték főt.
Révész Bálint püspök urat jó kívánataikkal, melyeknek
Csiky Lajos akadémiai igazgató tanár adott átérzett beszé-
dében kifejezést. Az üdvözletre meghatott hangon, szép be-
szédben válaszolt a püspök ur, szíves köszönetet mondván
hű gárdája megemlékezéseért. Itt is erőt és egészséget kívá-
nunk egyházi fejünknek nagy és nehéz munkáihoz. Püspök
urtól eljövén, tek. Sápó Sámuel kollégiumi főgondnokot ke-
reste föl a három igazgató.

Gyászhir. Kiss Lajos országgyűlési képviselő, ki a
debreczeni egyháznak és főiskolának a 60-as évek elején
főgondnoka volt, a mult év decz. 26-án Budapesten elhunyt.
A böldegult ritka magas műveltségű, nemes jellemű férfiú
volt. Áldás emlékére!

Néhai Szabó Lajos debreczeni volt nagykereskedő örö-
kösei, a debreczeni főiskola javára, annak közszükségeire
500 forint kegyes alapítványt tettek.

Gyakorlati kérdés. Egy ritka eset alkalmából baráti
körben azon kérdés merült fel, hogy: a hirdetésre nézve
a József császári rendelet 32. §-a-é még mindig az egyedüli
zsinórmérték, vagy a zsinati törvény 1. rész, 1. fejezet, 17.
§-a, vagy épen a községi törvény (1871. XVIII. törv. czikk)
II. fejezete? Ezek egy kalap alatt el nem férnek, mégis
mindeniknek volt pártja, heves védője. Ha valaki lelkész-
társaim közül figyelmére méltatva hozzá szólna, nagyon
lekötelezném a kérdezőt.

Theologiai irodalmunk érdekében: Radácsi György sá-
rospataki theologiai tanár ismételten előfizetésre s illetőleg

megrendelésre hívja fel a protestáns olvasó közönséget
„Bibliai tanulmányok“ című művére. Bizonyára szomoru
tünemény, midőn egy komoly munkásnak nemes igyekezete
megtörik a részvétlenség miatt. Tegyük lehetővé theologiai
irodalmunk terén minden esetre hézagot pótló műnek megje-
lenését. Ára 1 frt.

A „Téli Ujságnak“ már két száma megjelent s hozott
több rövidebb vallásos elbeszéléseket és elmélkedéseket.
Eddig 1400 példány rendeltetett meg, még készletben van
1100 példány. Nagyon kérem azon nagytiszteletű lelkész
urakat, kik még megrendelni óhajtják, forduljanak meg-
rendeléseikkel egyenesen hozzám N.-Becskekre. S meg-
rendeléseik legpontosabban teljesíttetnek. — Szalay J.
lelkész.

Magyar philosophia szemle 5-ik évfolyamát fogja meg-
kezdeni. E folyóiratot ajánljuk olvasóink figyelmébe. A
szerkesztők következő célokat tűztek ki maguk elé: „azt
tartjuk e folyóirat legközelebbi hivatásának, hogy a meg-
jelent philosophiai tárgyú műveket bíráló ismertetés alá
vegyük; a megjelenő műveket s egyéb ide célzó mozgalmak-
okat élénk figyelemmel kísérjük. Második főcélunk a
külföldi philosophiai irodalom önálló termékeinek, valamint
a mi Szemlénkkel rokon folyóiratoknak lehető gyors és hű
bemutatása. Hadd lássuk meg mily eszmék, mily törekvé-
sek hevitik a közművelődés e gyújtó pontja élesztésében a
különböző művelt népeket. Gondoskodtunk továbbá arról,
hogy a külföldi hasonnemű folyóiratok tudomást vegye-
nek általunk a hazai philosophia működéséről. Önálló
cikkek arra lesznek szánva, hogy tért leljen bennük úgy
a multakba visszatekintő, főként a hazai mozgalmakat
feldolgozó philosophia-történetirő, valamint a jelen és jövő
eszméit érlelő s azokat nyelvünkön kifejezni vágyó gondol-
kodó. Különösen gondjaink alá vesszük a magyar nyelv
philosophiai tulajdonságait, a rég óhajtott philosophia mű-
kifejezések tisztázását. Ezeket az az eszme foglalkoztat
bennünket, hogy a philosophia érdekéből tüzetesebb vizs-
gálat alá vegyük oly élénken megindult s egyes részeiben
nagy eredményeket tanúsító közoktatásunk állapotát és
pedig úgy az általános tanrendszer, valamint az egyes
tantervek, utasítások, tankönyvek dolgából. Eddig gyűjtött
adataink is már azt a meggyőződést költötték bennünk,
hogy közoktatásunk a szervezet több pontján módosításra
vár. Ime, rövid áttekintésben, ezek a ránk váró jövő fel-
adatai. A „Magyar Philosophia Szemle“ két havonként egy-
szer, 5—5 ívnyi, s így évenként legalább harmincz ívnyi
terjedelemben jelenik meg. Az előfizetési ára marad az
eddig, egy évre 5 frt. Egy szám ára, külön mngrendelve 1
frt. Az előfizetési pénzek és megrendelések a „Magyar Phi-
losophia Szemle“ szerkesztő és kiadó-hivatalába Budapest,
II. ker. állami reáliskola küldendők, valamint a folyóirat
szellemi részét illető küldemények is. Kelt Budapest, 1885.
november 20. — Bokor József, Dr. Buday József
szerkesztő-kiadók.“

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztőtársak:
Csiky Lajos, Géresi Kálmán.